

ÜNİTE

İLETİŞİM VE İNSAN İLİŞKİLERİ

KAZANIMLAR

1. İLETİŞİME BAŞLIYORUM

7.1.1. İletişimi etkileyen tutum ve davranışları analiz ederek kendi tutum ve davranışlarını sorgular.

2. OLUMLU İLETİŞİM YOLLARI

7.1.2. Bireysel ve toplumsal ilişkilerde olumlu iletişim yollarını kullanır.

3. MEDYANIN HAYATIMIZDAKİ YERİ

7.1.3. Medyanın sosyal değişim ve etkileşimdeki rolünü tartışır.

4. İLETİŞİM ÖZGÜRLÜĞÜ

7.1.4. İletişim araçlarından yararlanırken haklarını kullanır ve sorumluluklarını yerine getirir.

İletişim

İLETİŞİM: Duygu, düşünce veya bilgilerin çeşitli yollarla başkalarına aktarılmasıdır.

- İletişim kurmanın birden çok yöntemi vardır. Etkili iletişim için bulunduğumuz ortama ve duruma göre doğru araç ve yöntemleri seçmeliyiz.
- Ağzımızdan çıkan sesler, çizdiğimiz resimler, konuştuğumuz dil, kullandığımız yazı gibi unsurlar iletişim kurma-mızda bizlere yardımcı olur.

İletişimin Özellikleri

- En az iki kişi arasında gerçekleşir.
- Çevremizde olup bitenleri anlamak ve kendimizi çevremize anlatabilmek için iletişim kurarız.
- Sözlü, yazılı ve sözsüz olarak gerçekleşebilir.
- İletişim, iki kişi birbirinin farkına vardığında başlar.

İletişim Türleri

« Sözlü İletişim »

- Konuşarak kurduğumuz iletişimdir.
- Yüz yüze veya telefonla yaptığımız görüşmelerde kullanırız.

Örnek: Öğrencilerin öğretmenle-riyle konuşması, toplantılardaki konuşmalar, öğrencilerin sınıfta kendi aralarında konuşmaları.

Tamam.

« Sözsüz İletişim »

- Duygu ve düşüncelerin beden hareketleri, jestler, mimikler, ses tonu, fiziksel görüntü ve kı-yafetler gibi sözel olmayan bir-çok unsur ile ifade edilmesidir.
- Sözsüz iletişim sözlü iletişimin niteliğini de etkiler.

Örnek: Gülümsemek, parmak kaldırmak, resim çizmek, duman-la haberleşmek.

« Yazılı İletişim »

- Yazı kullanarak gerçekleştirdiğimiz iletişimdir.

Örnek: Mektuplar, faks mektupla-rı, whatsapp yazışmaları, e-pos-ta göndermek vb.

JEST: Herhangi bir şeyi açıklamak için genellikle el, kol ve baş ile yapılan içgüdüsel veya iradeli harekettir.

MİMİK: Duyguları, düşünceleri belir-tecek biçimde yüzde oluşan hareketlerdir.

Kıymetli veliler ve öğrenciler. Covid-19 salgını sona erdi. Eylül ayında tüm öğrencilerimizi okulumuza bekliyoruz.

21:03 ✓

Bir mesaj yazın

Çok
üzgünüm.

Bu resimde artırılmış gerçeklik bulunmaktadır.

Uygulama

Boşluk Doldurma Etkinliği

Aşağıdaki görsellerin altındaki boşluklara uygun iletişim türlerini yazınız.

[1]

[2]

[3]

İletişim Unsurları

KAYNAK - GÖNDERİCİ

İletin ilk çıktığı yerdir. İletiyi gönderen; kişi, topluluk ya da kuruluş olabilir.

Örneğin, sınıfta ders anlatan öğretmen, kaynaktır.

ALICI

Kaynak tarafından iletinin aktarıldığı kişi, topluluk ya da kuruluştur.

Örneğin, sınıfta dersi dinleyen öğrenciler, alıcıdır.

İLETİ - MESAJ

Kaynak tarafından alıcıya aktarılan bilgi, tutum ve davranışlardır.

Örneğin, derste öğretmenin verdiği bilgi, iletidir.

KANAL

İletin aktarılmasında kullanılan yöntem ve yol, kanal olarak isimlendirilir.

Örneğin, öğretmenin sözleri veya tahtaya yazarak anlatması, kanaldır.

BAĞLAM

İletişim unsurlarının hepsinin oluşturdukları ortamdır.

Örneğin, sınıf bağlamıdır.

DÖNÜT-GERİ BİLDİRİM

Alıcının kaynağa verdiği tepkiye denir.

Örneğin, öğrencilerin öğretmene verdikleri cevap, dönüttür.

Uygulama

Boşluk Doldurma Etkinliği

Verilen örnek olaydaki ifadeleri aşağıdaki iletişim unsurları ile eşleştirerek boşluklara yazınız.

- a. Duvar fotoğrafı
- b. Hastaların susması
- c. Hastane

- d. Hastalar
- e. Yüksek sesle konuşmayın.
- f. Görsel anlatım yöntemi

- ➡ Kaynak [4]
- ➡ Alıcı [5]
- ➡ İleti [6]

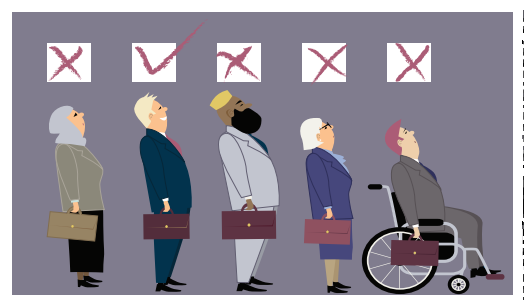
- ➡ Kanal [7]
- ➡ Bağlam [8]
- ➡ Dönüt [9]

Etkili İletişim Kurabilmek İçin Dikkat Edilmesi Gerekenler

- ▶ Kişi kendini tanımalıdır.
- ▶ Ortama ve zamana uygun iletişim yöntemi seçilmelidir.
- ▶ Karşıdaki kişi, etkili dinlenmelidir.
- ▶ İnsanlarla empati yapılmalıdır.
- ▶ Eleştirilere açık olunmalıdır.
- ▶ Karşıdaki ile göz teması kurulmalıdır.
- ▶ Ön yargıdan uzak bir iletişim yöntemi benimsenmelidir.
- ▶ Hoşgörülü olunmalıdır.

EMPATİ: Kişinin olaylara karşıdaki gözle bakarak onun duygu ve düşüncelerini anlamaya çalışmasıdır, buna duygudaşlık da denilebilir.^[10] iletişim için gereklidir.

ÖN YARGI: Bir kimse veya bir şeyle ilgili olarak belirli şart, olay ve görüntülere dayanarak önceden edinilmiş olumlu veya olumsuz yargı olarak tanımlanabilir. Etkili iletişim için uzak durulmalıdır.

Uygulama

Doğru - Yanlış Etkinliği

İngiltere'de Brooklyn Köprüsü'nde bir bahar günü kör bir adam dilencilik yapıyormuş. Dizlerinin önündeki tabelada ise büyük harflerle "DOĞUŞTAN KÖR" yazılı imiş.

Köprüden geçen birçok insan bu acıklı manzaraya rağmen dilenciye para vermeden köprüden geçip giderken bir reklamcı, durumu görmüş. Dilencinin dizleri önündeki "DOĞUŞTAN KÖR" yazılı tabelayı eline almış, arkasını çevirip bir şeyler yazdıktan sonra tekrar dilencinin dizlerine bırakmış. Ve ne olduysa o yazıdan sonra olmuş... Köprüden geçen ve tabeladaki yeni yazıyı okuyan herkes dilencinin önündeki şapkaya para atmaya başlamış. Reklamcının yazdığı o tek cümle dilencinin şapkasının para ile dolup taşmasını sağlamış. Ne mi yazmış reklamcı tabelaya:

"GÜZEL BİR BAHAR GÜNÜ, AMA BEN BAHARI GÖREMİYORUM..."

Metinden hareketle aşağıda verilen cümleleri doğru ise "✓", yanlış ise "✗" olarak işaretleyiniz.

Doğru Yanlış

Yazılı iletişim kullanılmıştır. ^[11]

☐ ☐

İletişimi etkili hâle getirmenin farklı yolları vardır. ^[12]

☐ ☐

Günlük yaşamda küçük gibi görünen bir davranış büyük sonuçlar meydana getirebilir. ^[13]

☐ ☐

Reklamcı ön yargılı davranmıştır. ^[14]

☐ ☐

1.

1. Görsel

2. Görsel

Bu görsellerden hareketle,

- I. 1. Görsel'den beden dilinin önemli olduğu anlaşılmaktadır.
- II. 2. Görsel'de yazılı iletişimin öneminden bahsedilmektedir.
- III. Her iki görselde de sözsüz iletişim vurgusu yapılmaktadır.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III D) II ve III

2. Empati, insanın kendisini karşısındaki insanın yerine koyarak onun duygu ve düşüncelerini doğru anlamaya çalışmasıdır. Karşımızdaki kişiye konuşmalarımızda tavsiye, öğüt vermek ve onu teselli etmeye çalışmak empati anlamına gelmemektedir. Kısaca empati; dünyayı karşınızdaki kişinin gözünden görebilmek, dünyaya karşıdakinin bakış açısı ile bakabilmektir.

Bu açıklamadan hareketle aşağıdakilerden hangisinin empati içerdiği söylenebilir?

- A) Sınavdan iyi bir sonuç alamamaktan korkuyorsun.
B) Kardeşler arasında olur böyle şeyler takma kafana.
C) Bence bu durumu çok abartıyorsun.
D) Aslında bunu başarmak oldukça kolay, keşke sen de denesen.

3.

Hani şimdi biz çocuktuk. Her akşam yatağıma bir porsiyon masal gelirdi. Gökkuşağının kaydırak olduğu, altından geçenlerin altın bulduğu masallar... Sonra kırmızı tahta radyoda çalan bir şarkı yanağımızı usulca okşardı. Sen konuşurdun, ben gözlerine bakardım; ben konuşurdum, sen bana gülümser başını sallardın. Pencereye kuşlar konardı, uçsuz bucaksız dağların, ovaların ve denizlerin hikâyesini anlatırcasına ötüşürlerdi. Derken sen susardın ben yine gözlerine bakardım sonra geldiğin masaldaki devlerle nasıl savaştığını hayal ederdim.

Beytullah Özel

Verilen bu metinde,

- I. Eleştiriye açık olma II. Göz teması kurma III. Jest ve mimik kullanma

olumlu iletişim yollarından hangilerinin kullanıldığı söylenebilir?

- A) Yalnız I B) I ve II C) II ve III D) I, II ve III

ÖDEV TESTİ

4.

Bir gün Hoca, eşeğine binerek arkasına takılan kalabalıkla birlikte, camiden eve dönerken birdenbire durur, hayvandan iner ve yüzü insanlara dönük olarak eşeğe ters biner yani semere ters oturur. Bunu görenler önce kahkahalar atar ardından Hoca'ya yaptığı hareketin nedenini sorarlar.

Hoca şöyle der:

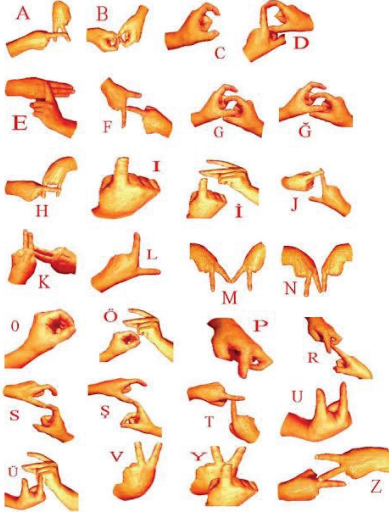
— Düşündüm taşındım, eşeğime böyle binmeye karar verdim çünkü saygısızlığı hiç sevmem. Siz önüme düşseniz, arkanızı bana dönmüş olacaksınız; usulsüzlük saygısızlık olur. Ben önde gitsem, size arkamı çevirmiş olacağım ki bu da doğru değildir. Böyle ters bindiğim zaman ise hem ben önünüzden giderim siz de ardımdan gelmiş olursunuz hem de karşı karşıya bulunuruz!

Verilen hikâyeye göre Nasreddin Hoca'nın bu tutumu ile aşağıdakilerden hangisine dikkat çektiği söylenemez?

- A) Etkili iletişime B) Dinlemenin önemine C) Saygıya D) Sözsüz iletişime

5.

Merhaba ben Salih. Mahalleye Samet adlı bir çocuk geldi. Biz oyun oynarken o hep kenardan bizi izlerdi. Biz oyunda onu da aramıza almak istedik. Ancak işitme engelli olduğunu öğrendik ve onunla nasıl anlaşacağımızı bilemedik. Ancak anneme sorduğumda işitme engellilerin iletişim kurarken ellerini, parmaklarını ve yüz ifadelerini kullandıklarını öğrendim. Bunu öğrendiğimiz iyi oldu. Artık arkadaşımızla daha iyi anlaşabiliyor ve oyun oynayabiliyoruz. Ayrıca artık işitme engelli bireylerin neler hissettiklerini daha iyi anlayabiliyorum.

Buna göre Salih'in aşağıdakilerden hangisine önem verdiği söylenemez?

- A) Empatiye B) Farklılıklara saygıya C) Beden diline D) Ön yargıya

6. **Durum:** Ünlü şarkıcı Buray, 19 Mayıs'ta Harbiye Açık Hava Tiyatrosu'nda dinleyicileri ile buluştu. Burada dinleyicilerine en güzel şarkılarını seslendirdi.

Kaynak	İletinin ilk çıktığı yerdir. İletiyi gönderen kişi veya topluluk olabilir.
Alıcı	Kaynağın iletiyi hedef olarak seçtiği kişi veya topluluktur.
İleti	Kaynak tarafından aktarılan bilgi, tutum ve davranıştır.
Kanal	İletinin aktarılmasında kullanılan yöntemdir.
Geri Bildirim	Bu süreç, iletinin alıcı tarafından alınıp alınmadığını kapsar.

Yukarıda iletişimin temel öğeleri verilmiştir.

Verilen olayda iletişimin;

- I. alıcı, II. ileti, III. kanal, IV. geri bildirim

temel öğelerinden hangilerine yer verilmemiştir?

- A) Yalnız IV B) I ve II C) II ve IV D) I, III ve IV

- Olumlu iletişim insanların birbirlerini doğru anlamasını, çatışmaların önlenmesini ve uzlaşmayı sağlar. Olumsuz iletişim ise insanlar arasında çatışmalara ve zıtlıklara yol açar.

« Olumlu İletişimde »

- Ben dili kullanılır.
- Empati kurulur.
- Etkin dinleme yapılır.
- Ses tonu doğru ayarlanır.
- Farklılıklara saygılı davranılır.
- Jest ve mimikler etkili kullanılır.
- Karşıdaki ile göz teması kurulur.
- Uzlaşmacı ve yapıcı bir tavır takınılır.

« Olumsuz İletişimde »

- Sen dili kullanılır.
- Suçlayıcı, yargılayıcı ve kalıplı bir üslup vardır.
- Eksik dinleme yapılır.
- Ön yargılı davranılır.
- Argo ifadeler kullanılır.
- Çatışma ve zıtlıklar yaşanır.
- Sorgulayıcı, eleştirel bir tutum vardır.

Uygulama

- Aşağıdaki iletişimi etkileyen bazı tutum ve davranışların olumlu veya olumsuz olduğuna karar vererek uygun kutucuklara “✓” koyunuz.

İLETİŞİMİ ETKİLEYEN BAZI TUTUMLAR VE DAVRANIŞLAR

Argo ifadeler kullanmak ^[15]
Farklılıklara saygılı olmak ^[16]
Emir vermek ^[17]
Ön yargılı davranmak ^[18]
Empati kurmak ^[19]
Ben dilini kullanmak ^[20]
Göz temasından kaçınmak ^[21]
Güler yüzlü olmak ^[22]

OLUMLU İLETİŞİM

OLUSMUZ İLETİŞİM

İletişimde “Ben” ve “Sen” Dilleri

BEN DİLİ: Bireyin karşılaştığı davranışın tanımını yapan, bu davranışın kendini nasıl etkilediğini ve kendine ne tür hisler yaşattığını açıklayan ifadelerdir.

SEN DİLİ: Karşımızdaki insanın kabul edilmeyen davranışları karşısında yargılayıcı, kalıplı, eleştirel ve suçlama mesajları içeren ifadelerdir.

UYARI

- ! Ben dilinde bireyin karşılaştığı durumla ilgili kendi duyguları ve düşünceleri ön planda tutularak mesaja karşı tepki. karşıdaki incitilmeden verilir.

Örneğin, kişinin sözü kesilmiştir ve o kişi şu şekilde yaklaşırsa ben dili kullanmış olur: “Konuşmaya başlayıp da sonunu getiremediğim için rahatsız oluyorum.”

UYARI

- ! Sen dilinde birey karşılaştığı durumla ilgili karşıdakini suçlayıcı, değerlendireci ve yargılayıcı bir tepki verir. Bu durum karşıdakini savunmaya iter.

Örneğin, kişinin sözü kesilmişse ve o kişi şu şekilde davranıyorsa sen dili kullanmış olur: “Her zaman sözümü kesiyorsun!”

Uygulama

Aşağıdaki ifadelerin karşısındaki bölüme uygunluğuna karar vererek “✓” koyunuz.

KULLANILAN İFADE	SEN Dili	BEN Dili
Dikkatini derse vermiyorsun. [23]		
Seni göremeyince endişelendim. [24]		
Derse her zaman geç kalıyorsun. [25]		
Çok fazla gürültü çıkartıyorsun. [26]		
Sesimi arkaya duyuramamak beni üzüyor. [27]		

İletişimde Etkin Dinleme

İletişim kurulan kişiyi; yargılamadan, sözünü kesmeden, o kişiyle göz teması kurarak, geri bildirim yaparak anlatılmak isteneni tam ve doğru biçimde almaya **etkin dinleme** denir.

Erkin Dinlemede

VARDIR

- ✓ Konuşmacı ile göz teması kurma
- ✓ Geri bildirim yapma
- ✓ Dikkatini konuşmacıya verme
- ✓ Empati yapma
- ✓ Konuşmacının sözünü bitirmesini bekleme
- ✓ Sabırlı ve saygılı olma
- ✓ Doğru beden dilini kullanma

YOKTUR

- ✗ Konuşmacının sözünü kesme
- ✗ Başka işlerle ilgilenme
- ✗ Ön yargılı davranma
- ✗ Konuşmacının dikkatini dağıtma
- ✗ Geri bildirim yapmama
- ✗ Son sözü söylemek için çabalama
- ✗ Konuşmacıyı yargılama ve kalıplama

Soru 1

“Söz söylemede yücelik aramayın! Dinlemek, söylemekten yeğdir.” (Mevlana)

Öğretmen derste tahtaya yukarıdaki sözü yazmıştır. Sizce o günkü dersin konusuna ne yazılması uygundur?

[28]

İletişim Dil

- Dil, insanlar arasında anlaşmayı ve sosyalleşmeyi sağlayan en önemli unsurdur.
- Fikir dünyamız dil ile somut hâle gelir.
- Dil, sosyalleşmenin bir sonucu olarak **uzlaşma ortamı** yaratır.
- İnsan; diliyle toplumsal statüye kavuşur, bunun olumlu ya da olumsuz olması kişinin kendi elindedir.

Soru 2

Yunus Emre, "Söz ola bitire savaşı, söz ola kestire başı" ifadesi ile ne anlatmak istemiş olabilir?

[29]

İletişimde Uzlaşma ve Çatışma

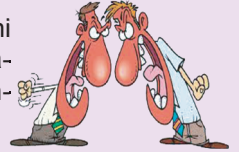
« Uzlaşma »

- Olumlu iletişimle anlaşmazlığın giderilmesidir.

« Çatışma »

- Çoğunlukla insanların birbirlerini dinlememeleri ya da yanlış anlamaları ile ortaya çıkan iki taraf arasındaki anlaşmazlık durumudur.

• Çatışmayı Çözme Davranışları

1. Kaçınma

Çatışma durumu karşısında **küsme**, **görmezden gelme** gibi davranışlardır. Çatışmanın çözümünde etkili değildir.

2. Yıkıcı Tepkiler

Çatışma durumu karşısında **küfür etme**, **argo ifadeler kullanma**, **kırıp dökme** gibi davranışlardır. Çatışmanın çözümünde etkili değildir.

3. Yapıcı Tepkiler

Çatışma durumu karşısında **empati yapma**, **konusma** ve **karşısındaki anlamaya çalışma** gibi davranışlardır. Çatışmanın çözümünde etkilidir.

Uygulama

- Aşağıdaki ifadelerin karşısına iletişimi olumlu veya olumsuz etkilemesine göre “✓” işareti koyunuz.

DURUM	Olumlu	Olumsuz
Ne kadar da kabasın! [30]		
Seni göremeyince üzülüm. [31]		
Böyle bir şey zaten ancak senden beklenirdi. [32]		
Lütfen bana bir çay verir misiniz? [33]		
Seni kırdıysam özür dilerim. [34]		
Sana bu şekilde davranması seni üzmüş. [35]		

Uygulama

Adakuş Kahvehanesi Çay Fiyat Listesi

Çay ver! = 2,00 TL
 Çay gönder! = 1,75 TL
 Çay alabilir miyim? = 1,25 TL
 Zeynel Bey lütfen bir çay alabilir miyim? = 1,00 TL
 Sen zahmet etme Zeynelciğim ben alırım. = 0,75 TL

Görselden hareketle aşağıda verilen cümleleri doğru ise “✓”, yanlış ise “✗” olarak işaretleyiniz.

Doğru

Yanlış

Olumlu iletişim davranışına dikkat çekilmiştir. [36]	☐	☐
Güzel söz söylemeye teşvik edilmiştir. [37]	☐	☐
Çatışmacı bir ortam oluşturulmak istenmiştir. [38]	☐	☐
Günlük hayatta hoş sözler kullanmaya özen gösterilmelidir. [39]	☐	☐

1.

“Ne söylediğiniz değil, nasıl söylediğiniz önemlidir.”

J. Tschohl

“Doğuştan iyi dinleyici olanların sayısı azdır. İyi bir dinleyici olabilmek için, bilinçli bir çaba ve yeni beceriler öğrenmek gereklidir.”

Doğan Cüceloğlu

“Herkes hayata kendi penceresinden bakıyor. Keşke bir kere de karşı komşusunun penceresinden baksa.”

Bedirhan Gökçe

Verilen sözlerde iletişimi etkileyen tutum ve davranışların hangisinden bahsedilmemiştir?

- A) Empati
B) Tatlı dil
C) Etkin dinleme
D) Beden dili

3.

İlk sahne deneyimimi ilkokul 1. sınıfta yaşamıştım. Okulun 23 Nisan gösterilerinde İbrahim Erkal'ın “Çare Gelmez” şarkısını seslendirmiştım. O gün o kadar güzeldi ki her şey. Ertesi günlerde sahnede seslendirdiğim şarkıyı söylemem için abiler ve ablalar sürekli istekte bulunmuşlardı. Ben de onları kırmamak adına her defasında şarkıyı söylemiştim. Bir gün yine aynı şekilde benden şarkı söylememi rica ettiler, ben de söyledim. Ardından o kişilerin benim arkamdan şu şekilde konuştuklarını işittim: “Bu çocuk da ne saf yahu, “r” harflerini söyleyemediği için çok komik oluyor ve biz de sayesinde eğleniyoruz.” Sonrasında ne mi oldu? O küçük çocuğun öz güveni kırıldı ve bir daha şarkı söylemedi.

Bu metinde iletişimi olumsuz etkileyen;

- I. dikkatsiz dinleme,
II. alay etme,
III. farklılıklara saygı göstermeme,
IV. emir verme

tutum ve davranışlarından hangileri bulunmaktadır?

- A) I ve III
B) II ve III
C) I, II ve III
D) II, III ve IV

2. Trenin penceresinden bakan 24 yaşlarındaki genç heyecanla bağırdı...

— “Baba bak, ağaçlar arkada kaldı.”

Babası gülümsedi, fakat yanlarında oturan bir çift, gencin çocuksu davranışlarına şaşırdı.

Genç, az sonra, bir kez daha bağırdı:

— “Baba bak, bulutlar da bizimle geliyor.”

Çift en sonunda dayanamayıp yaşlı adama:

— “Sanırım oğlunuzun yardıma ihtiyacı var. Neden onu iyi bir doktora götürmüyorsunuz?” diye sordu.

Babası şöyle cevap verdi:

— “Zaten şu an hastaneden dönüyoruz. Oğlum doğuştan görme engelliydi, gözleri bir hafta önce açıldı ve bu onun ilk tren yolculuğu.”

Bu hikâyeden ulaşılabilecek en kapsamlı yargı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Olaylara karşı ön yargılı yaklaşımdan kaçınılmalıdır.
B) İletişim kurarken ben diline önem vermeliyiz.
C) Karşımızdaki kişi konuşurken onu dikkatle dinlemeliyiz.
D) Konuşurken ses tonumuza dikkat etmeliyiz.

4. Küçük kız, hüzünlü bir yabancıya gülümsedi. Bu gülümseme adamın kendisini daha iyi hissetmesine sebep oldu. Bu hava içinde yakın geçmişte kendisine yardım eden bir dosta teşekkür etmediğini hatırladı. Hemen bir not yazdı, yolladı. Arkadaşı bu teşekkürden o kadar keyiflendi ki her öğlen yemek yediği lokantada garson kıza yüklü bir bahşiş bıraktı. Garson kız ilk defa böyle bir bahşiş alıyordu. Akşam eve giderken kazandığı paranın bir parçasını her zaman köşe başında oturan fakir adamın şapkasına bıraktı. Fakir adam öyle ama öyle minnettar oldu ki. İki gündür boğazından aşağı lokma geçmemişti. Karnını ilk defa doyurduktan sonra, bir apartman bodrumundaki tek odasının yolunu ısıklık çalarak tuttu. Öyle neşeliydi ki bir saçak altında titresen köpek yavrusunu görünce, kucağına alıverdi. Küçük köpek gecenin soğuşundan kurtulduğu için mutluydu. Sıcak odada sabaha kadar koşuşturdu. Gece yarısından sonra apartmanı dumanlar sardı. Bir yangın başlıyordu. Dumanı koklayan köpek öyle bir havlamaya başladı ki önce fakir adam uyandı, sonra bütün apartman halkı. Anneler, babalar dumandan boğulmak üzere olan yavrularını kucaklayıp, ölümden kurtardılar. Bütün bunların hepsi, beş kuruşluk bile maliyeti olmayan bir tebessümün sonucuydu.

Bu hikâye iletişim açısından düşünüldüğünde aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Farkında olmadan yaptığımız davranışların çevreye pek çok etkisi olabilir.
 B) Olumsuz iletişimin de birçok olumlu sonucu olabilir.
 C) Günlük hayatta küçük gibi görünen bir davranış büyük sonuçlar doğurabilir.
 D) Olumlu iletişim birçok olumlu davranışa sebep olabilir.

5.

Bilge olmanın sırrı nedir bilir misiniz çocuklar? Bileni can kulağıyla dinleyeceksin. Söylerken de ağzından çıkanı kulağın duyacak.

Nasreddin Hoca'nın ifadeleri,

- I. "Büyük insan dinlemeyi bilendir." *S. A. Helpi*
 II. "Dinlemek, gösterebileceğimiz nezaketlerin en yükseğidir." *Dale Carnegie*
 III. "Dinlemek, insana kendini ölçmek, değerlendirmek imkânlarını sağlar." *F. W. Foerster*

sözlerinden hangileri ile ilgili ilişki kurulabilir?

- A) Yalnız I
 B) I ve II
 C) II ve III
 D) I, II ve III

6.

SEN Dili	YERİNE	BEN Dili
Kes şunu! Çekiştirip durma kolumu.	→	Kolumun çekiştirilmesinden hoşlanmıyorum.
Çok kabasın! Her zaman sözümü kesiyorsun!	→	Bir şey söylemeye başlayıp da bir türlü sonunu getiremediğim zaman çok rahatsız oluyorum.
Hatalısın, beni çok üzüyorsun.	→	Davranışın karşısında incindim, üzüldüm.

Tabloda verilen bilgilerden hareketle aşağıdaki çıkarımlardan hangisine ulaşamaz?

- A) Ben dili benlik saygısına olumlu etki eder.
 B) Sen dilinin öfke ve nefret duyguları oluşturma ihtimali vardır.
 C) Sen dili karşıdakine olumlu duygular hissettirir.
 D) Ben dili davranışa yöneliktir.

MEDYA: Gazete, dergi, radyo, televizyon, genel ağ gibi kitle iletişim araçlarının tümünü kapsayan ve bu araçlarla iletişimin geçtiği ortamı ifade eden genel bir terimdir.

SOSYAL MEDYA: İnsanların genel ağ üzerinden eş zamanlı ve karşılıklı olarak birbirleriyle kurdukları dijital etkileşim ve paylaşım ortamıdır.

KİTLE İLETİŞİM ARAÇLARI: Kısa süre içerisinde birbirinden farklı yerlerdeki çok sayıda insana ileti ulaştırabilen araçlara denir. Kitle iletişim araçları dönemlere göre farklılık göstermiştir.

GENEL AĞ: Bilgisayar ağlarının birbirine bağlanması sonucu ortaya çıkan, herhangi bir sınırlaması ve yöneticisi olmayan uluslararası bilgi iletişim ağı, diğer adıyla "internet"tir.

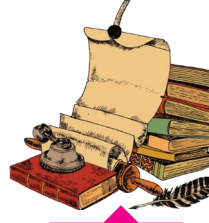
Geçmişten Günümüze Kitle İletişim Araçları

a. Mağara Resmi

b. Duman

c. Kitap

d. Tellallar

e. Gazete

f. Radyo

g. Televizyon

h. Genel Ağ

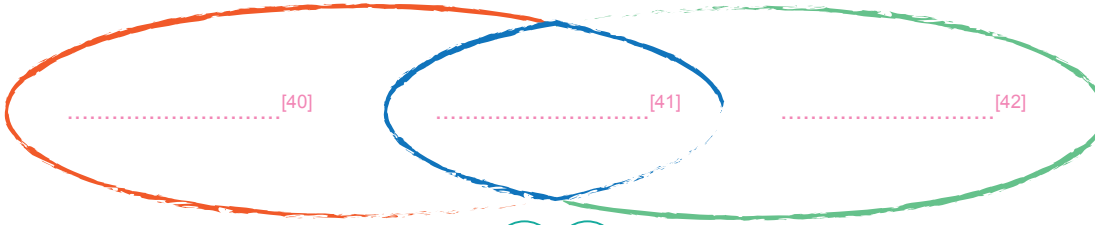
ı. Akıllı Telefon

Bu resimde artırılmış gerçeklik bulunmaktadır.

Uygulama

Yukarıda verilen araçları aşağıdaki kümelerden uygun olanına yerleştiriniz.

KİTLE İLETİŞİM ARAÇLARININ ÖZELLİKLERİ

Kitle İletişim Araçları ve Medya

Doğru Yönde Kullanılırsa

- ✓ Toplumu ilgilendiren konularda kamuoyu oluşur.
- ✓ Toplum pek çok olaydan haberdar olur.
- ✓ İnsanlar bilgiye kolayca ulaşır.
- ✓ Etkin vatandaş bilinci oluşur.
- ✓ İnsanlar eğlenceli ve güzel vakit geçirir.
- ✓ Toplumda birlik, beraberlik, yardımlaşma ve dayanışma ortamı oluşur.
- ✓ Kültürel etkileşim artar.

Yanlış Yönde Kullanılırsa

- ✗ Yanlış ve doğruluğu kesin olmayan bilgiler yayılır.
- ✗ Tembelliğe neden olabilir ve bağımlılık yaratır.
- ✗ Çeşitli sağlık sorunları yaşanabilir.
- ✗ Toplumun bazı değerleri yıpranabilir.
- ✗ Tüketim toplumu oluşabilir.
- ✗ Sosyalleşmeyi engelleyebilir.
- ✗ Kültürel yozlaşma ortaya çıkabilir.
- ✗ Zaman israfı oluşabilir.

KÜLTÜREL YOZLAŞMA: Bir milletin kültürel değerlerini kaybetmesi, aslından uzaklaşmasıdır. İnsanların kendi kültürlerini hiçe sayarak başka kültürlerden etkilenme durumuna denir.

UYARI

⚠ Kitle iletişim araçları ve medyanın bireylere olumlu ve olumsuz yönde etkileri vardır. Bireylerin bu ortamları daha etkin biçimde kullanabilmeleri bunu yaparken de bazı risklere karşı farkındalık geliştirebilmeleri için medya iletileri ve yöntemleri hakkında bilgi sahibi olmaları gerekmektedir. Özellikle çocukların ve diğer bireylerin bu bilgilere sahip olmaları, dolayısıyla^[43] okuryazarlığı eğitimi almaları gerekmektedir.

MEDYA OKURYAZARLIĞI: Çeşitli türden (görsel, işitsel, basılı, vb.) medya mesajlarına erişebilme, erişilen medyaları eleştirel bakış açısıyla çözümleyip değerlendirebilme ve kendi medya iletilerini üretebilme becerisidir.

Uygulama

Boşluk Doldurma Etkinliği

Verilen görselin yorumlayışına bakılarak aşağıdaki kişilerin medya okuryazarlığı becerisine sahip olup olmadığına karar veriniz.

Sahipse cümle başındaki kutucuğa “✓” değilse “X” koyunuz.

- ☐ **Ahmet:** Televizyonda görünen bence gerçektir. [44]
- ☐ **İrem:** Aslında televizyonda görüldüğü gibi olmayabilir bunu araştırmalıyım. [45]
- ☐ **Şimşek:** Televizyondaki her bilgi gerçek olmayabilir, bilginin doğruluğunu farklı kanallardan teyit ettirmeliyiz. [46]
- ☐ **Eda:** Televizyondaki insanlar böyle bir durum olmasaydı boşuna söylemezlerdi. [47]

Uygulama

Doğru - Yanlış Etkinliği

Aşağıdaki ifadelerden doğru olanları “✓”, yanlış olanları “X” ile işaretleyiniz.

Türkiye 1989 yılında ilk defa pizza dükkânlarıyla tanışır. Fakat Türkiye’ye pizza dükkânları açan firma büyük hayal kırıklığı yaşar. Çünkü Türk tüketicisi daha önceden tanımadığı pizzayı sevmez. Pizza firması bu yüzden dükkânlarını kapatır. 1991’e gelindiğinde yapım şirketi bir çizgi film üretir. Tüm dünyada ilgi gören bu çizgi film özel bir Türk kanalına cüzi fiyata teklif edilir. Televizyon kanalı cazip teklifi kabul eder ve kısa süre içinde çizgi film ülkemizde de benimsenir. 1994’e gelindiğinde çizgi film milyonlarca çocuğu ve genci etkisi altına almıştır. Bu çocuklar ve gençler tuhaf bir şekilde annelerinden pizza pişirmesini istemeye başlar fakat Türk anneleri pizzanın nasıl pişirileceğini bilmezler. Pizzaya talep gitgide artmaktadır. Derken 1999 yılında Türkiye’de pizza dükkânları açan firma yeniden dükkânlarını aktif hâle getirir. Çocuğu yemek yemeyen anneler artık eve pizza söylemeye başlarlar. Pizza liseli ve üniversiteli gençler arasında da çok tutulur. Bir çizgi filmin başlattığı pizza furysı ile bugün Türkiye’de binlerce pizza dükkânı vardır. Tüm bunlara sebep olan çizgi film “Ninja Kaplumbağalar”dır.

Verilen metne bakarak medya ile ilgili,

Doğru Yanlış

Toplumu yönlendirmiştir. [48]

☐ ☐

Kültürel yozlaşmaya neden olmuştur. [49]

☐ ☐

Çağrışımlar yoluyla kültürel emperyalizme neden olmuştur. [50]

☐ ☐

İnsanların sosyalleşmesini engellemiştir. [51]

☐ ☐

İnsanları ikna etme gücüne sahiptir. [52]

☐ ☐

KÜLTÜREL EMPERYALİZM: Gelişmiş ülkelerin az gelişmiş diğer kültürleri, özellikle kitle iletişim araçlarıyla etkilemesi ve kendine benzetmesi olarak da tanımlanabilir.

Radio ve Televizyon Üst Kurulu (RTÜK)

- ➔ Radio ve Televizyon Üst Kurulu, radyo ve televizyon yayınlarını düzenlemek ve denetlemekle görevlidir.
- ➔ Radio ve televizyonlara yayın izni RTÜK tarafından verilmektedir.

Akıllı İşaretler Nedir?

- ➔ RTÜK tarafından hazırlanan akıllı işaretler, televizyon yayınlarının içeriğiyle ilgili bilgilendirme yapan bir sınıflandırma sistemidir.
- ➔ Bu sistem, çocukları televizyon yayınları ile meydana gelebilecek olası risklerden korumak için anne ve babalara yardımcı olmak üzere tasarlanmıştır.
- ➔ Televizyon programlarını izlemeden önce akıllı işaretlere bakarak programın yaşınıza uygunluğunu görebilir ve yaşınıza uygun olmayan programlardan uzak durabilirsiniz.

Uygulama

a. 7 yaş ve üzeri için uygundur.

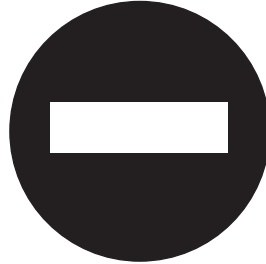
b. 13 yaş ve üzeri için uygundur.

c. 18 yaş ve üzeri için uygundur.

d. Şiddet/Korku unsurları içerir.

e. Olumsuz örnek oluşturabilecek davranışlar içerir.

f. Genel izleyici kitlesine uygundur.

7. sınıfa giden Emine, okuldan geldikten sonra bir saat televizyon seyretmektedir. Emine yine bir gün okuldan gelmiş ve televizyonu açmıştır. Açtığı ilk kanalda program başlamadan önce bir akıllı işaret ile birlikte “Olumsuz örnek oluşturabilecek davranışlar” yazısı çıkmıştır. Yaşına uygun olmadığı için kanalı değiştirmiş ve yeni açtığı kanaldaki program öncesinde de farklı bir akıllı işaret ile birlikte “Şiddet ve Korku” yazısı çıkmıştır. Bu programın da yaşına uygun olmadığını düşündüğü için yine kanal değiştirmiştir. Yeni açtığı kanalda ise program başlamadan önce akıllı işaretin yanında “Genel İzleyici Kitlesi” yazısı çıkmış ve yaşına uygun olan bu programı yaklaşık bir saat izledikten sonra odasına ders çalışmaya geçmiştir.

Emine’nin televizyon izlerken yukarıdaki akıllı işaretlerden sırasıyla hangilerini gördüğü söylenebilir?

..... [53]

..... [54]

..... [55]

1. Dijital dönüşüm ve sosyal medyanın yaygın kullanımı sonrasında ortaya çıkan yeni iletişim kodları, dillerin yapısını ve işleyişini de derinden etkilemektedir. Özellikle sosyal medyanın sağlamış olduğu fikirleri özgürce ifade etme biçimi, dilin de keyfî kullanımı sorununu beraberinde getirmektedir. Sosyal medya platformlarında insanlar tek mesajda çok şey anlatmak ve zamandan tasarruf etmek için, uzun ifadeler ve cümleler yerine, kısa ve kendi aralarında anlaşılan kodlar kullanmayı tercih ediyorlar. Özellikle ergenler ve gençler; gündelik yazışmalarında, yazım kurallarına uyma gereği duymuyor, uyanları da fazla resmî hatta gergin bularak eleştiriyor. Bunun sonucunda dil üzerinde ciddi daralmalar meydana gelmektedir. Bu dil, kullanıcılar için pratik fakat özünden kopuk, deforme olmuş ve başkalaşmış bir kelimeler yığını görünümündedir.

Bu metinde sosyal medyanın hangi alandaki olumsuzluğuna değinilmiştir?

- A) Dil
B) Güvenlik
C) Sağlık
D) Eğitim

2. Radyo ve Televizyon Üst Kurulu, radyo ve televizyon faaliyetlerini düzenlemek ve denetlemekle görevlidir. Yayın yapacak radyo ve televizyonlara yayın izni RTÜK tarafından verilmektedir. Akıllı işaretler, RTÜK tarafından hazırlanan ve televizyonlarda zorunlu kılınan bir uygulamadır. Akıllı işaretler televizyon yayınlarının yaşa uygunluğu ile ilgili sınıflandıran bilgilen-dirici bir sistemdir.

Buna göre RTÜK'ün;

- I. genel ağ faaliyetlerini denetleme,
II. televizyon içeriklerini sınıflandırma,
III. radyo ve televizyon yayınlarını düzenleme

görevlerinden hangilerine sahip olduğu söylenebilir?

- A) Yalnız II
B) I ve II
C) I ve III
D) II ve III

3.

Sosyal medya, kullanımının yaygınlaşması ile birlikte pek çok sorunu beraberinde getirmiştir. Bilgi kirliliği bu sorunlardan biridir. Bu sorunla karşılaşmamak için iyi bir medya okuryazarı olmak gerekmektedir. Medya okuryazarı olmak medyanın verdiği mesajları doğru değerlendirebilme açısından önemlidir.

Sosyal medya kullanımında karşılaşılan bir diğer sorun da zaman israfıdır. İnsanlar sosyal medyada bilinçsizce vakit harcayarak geri dönüşü olmayan en önemli kaynak olan zamanı boşa tüketmektedirler. Sosyal medyada geçirilen fazladan bir saniye aileden çalınan zaman anlamına gelmektedir.

Bu bilgiler,

görsellerinden hangileriyle ilişkilendirilebilir?

- A) Yalnız I
B) I ve II
C) II ve III
D) I, II ve III

4.

İsem Haber

Sayı: 35 ANKARA, CUMA, 24 ARALIK 2020

Türkiye Depremden Sonra Elâzığ İçin El Ele Verdi

Tarih boyunca yardımseverliğin timsali olan Türk milleti televizyon kanalları aracılığıyla düzenlenen yardım kampanyasında eşine az rastlanır bir dayanışma örneği gösterdi. Özel televizyon kanalları tarafından düzenlenen kampanyalarda milyonlarca Türk lirası toplandı. Gelen her telefon, atılan her SMS bitmek üzere olan umutları yeniden yeşertti ve bizi birbirimize daha yakınlaştırdı. Sadece yurt içinden değil dünyanın çeşitli yerlerinden Elâzığ için yardım yağdı.

Bu haber iletişim açısından değerlendirildiğinde kitle iletişim araçlarının;

- I. yardımlaşma ve dayanışma duygusu oluşturma,
- II. toplumda duyarlılık ve farkındalık oluşmasını sağlama,
- III. haberleri dünyanın dört bir tarafına ulaştırma

gelişmelerinden hangilerine ortam hazırladığı söylenebilir?

- A) Yalnız I B) I ve II C) II ve III D) I, II ve III

5.

Sosyal medyanın yeni akımı: Trashtag

Son dönemlerde çevre kirliliğine dikkat çekmek için sosyal medyada "Trashtag akımı" başlatıldı. Bu akım farklı ülkelerde ve farklı dillerde açılan etiketlerle şimdiden 900 binden fazla kişiye ulaşarak gündeme oturdu. Trashtag akımı ile çevre kirliliğinin önlenmesi konusunda insanlar bilinçlendi ve pek çok ortam temizlenerek doğal hâline geri döndürüldü.

Verilen haberden hareketle sosyal medyanın aşağıdakilerden hangisini kolaylaştırdığı söylenebilir?

- A) Toplumsal olaylara karşı duyarlılığın artmasını
- B) Toplumun bilgi seviyesinin azalmasını
- C) Etkin vatandaş bilinci oluşmasını
- D) Çeşitli konularda kamuoyu oluşturulmasını

6.

Günümüzde televizyon, ülkeler hatta kıtalar arası kültürel alışverişin önemli bir aracı hâline gelmiştir. Teknolojilerini dünyaya satan devletler, teknolojiyle kendi kültürlerini de dünyaya yayma çabası içerisine girmiştir. Televizyonlarda, tarihimizin birer parçası olan gerçek kahramanlar yerine tamamen hayal ürünü, uçan ve ağızdan alevler çıkaran kahramanların ön plana çıkartılması bu çabalara örnek gösterilebilir.

Bu bilgidan yola çıkılarak televizyonun;

- I. toplumlar arasında kültür alışverişine imkân sağlama,
- II. toplumların kültürlerini yaymak için bir araç olarak kullanması,
- III. kültürel özgünlüğe katkı sunması

durumlarından hangilerinin üzerinde etkili olduğu savunulabilir?

- A) Yalnız I B) I ve II C) II ve III D) I, II ve III

- Anayasa ve kanunlar bireylere iletişimle ilgili haklar tanımıştır. Her birey anayasa ve kanunların izin verdiği sürece bu haklarını özgürce kullanma hakkına sahiptir.

İLETİŞİMİLE İLGİLİ BİREYLERE TANINAN HAKLAR

a) Düşünceyi Açıklama Özgürlüğü

- Düşünceyi açıklama özgürlüğü ile düşüncelerimi ve kanaatlerimi; söz, yazı, resim veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak kamuoyu ile paylaşabilirim.

b) Haberleşme Özgürlüğü

- Haberleşme özgürlüğü ile istediğim herhangi bir iletişim aracını kullanabilirim. Hiç kimse benim iznim dışında konuşmalarımı dinleyemez ve görüntümü alamaz.

KAMUOYU: Bir konu hakkında halkın genel tutumu ve düşüncesidir.

c) Kitle İletişim Özgürlüğü

- Kitle iletişim özgürlüğü ile haber, bilgi ve düşünceleri iletişim araçları vasıtasıyla serbestçe elde edebilme, açıklayabilme ve yayabilme hakkına sahibim.

d) Basın Özgürlüğü

- Basın özgürlüğü ile haber, fikir ve düşünceleri, basına ait araçlarla, serbestçe toplayabilir ve açıklayabilirim.

BASIN: Gazete, dergi gibi belirli zamanlarda çıkan yayınlarla haber ajansları ve bunların sahipleriyle çalışanlarının tümünü ifade eder.

e) Konut Dokunulmazlığı

- Konut dokunulmazlığı hakkı ile iznim olmaksızın hiç kimse konutuma giremez, konutumun içerisine herhangi bir müdahalede bulunamaz.

f) Özel Hayatın Gizliliği Hakkı

- Özel hayatın gizliliği hakkı ile herkese karşı özel hayatıma ve aile hayatıma saygı gösterilmesini isteme hakkına sahibim. Özel ve aile hayatımın gizliliğine dokunulamaz.

HAK: Herhangi bir şeyi yapabilme özgürlüğüdür.

g) Doğru Bilgi Alma Hakkı

- Doğru bilgi alma hakkı ile herhangi bir mekân sınırlaması olmaksızın sözlü, yazılı veya basılı bilgi ve düşünceyi doğru bir şekilde arama, edinme ve ulaştırma özgürlüğüne sahibim.

h) Düzeltme ve Cevap Hakkı

- Düzeltme ve cevap hakkı ile kişiliğime dokunan ve benimle ilgili gerçeğe aykırı yayınlar yapılması hâlinde bu yayınları tekzip edebilirim.

TEKZİP: Bir haberi yalanlamadır. Diğer bir deyişle, kişi hakkında şeref ve haysiyetini ihlal edici veya gerçek dışı yayın yapıldığı durumlarda bu yayına karşı cevap verme veya düzeltme yapılmasıdır.

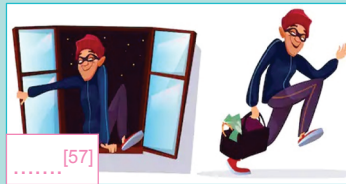

Uygulama

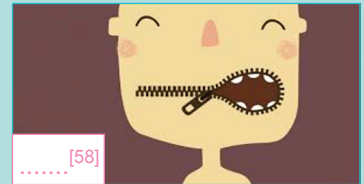
- Aşağıdaki görsellerde yukarıda verilen hak ve özgürlüklerden hangisinin ihlal edildiğini kutucuğa yerleştiriniz.

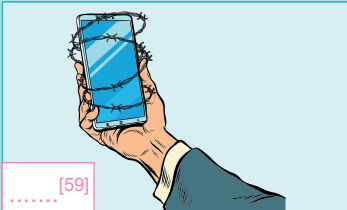
[56]

[57]

[58]

[59]

[60]

[61]

UYARI

İletişimle ilgili haklar bireylere evrensel yasalar, anayasa ve kanunlar tarafından tanınmıştır ve her birey bu haklara sahiptir. Ancak bazı durumlarda bu haklar kısıtlanabilir.

İletişimle İlgili Hakların Kısıtlandığı Durumlar

- Savaş, seferberlik, sıkıyönetim vb. olağanüstü durumlarda
- Ülke çıkarları tehlikeye girdiğinde
- Suç işlenmesinin önlenmesi amacıyla
- Genel ahlakın korunması amacıyla
- Kamu düzeni ve sağlığının korunması amacıyla

Uygulama

Aşağıda verilen durumlarda iletişime dayalı hangi hakkın kullanıldığını veya ihlal edildiğini karşısına yazınız.

a) Haberleşme Özgürlüğü	b) Düşünceyi Açıklama Özgürlüğü	c) Doğru Bilgi Alma Hakkı	d) Düzeltme ve Cevap Hakkı
Durum		İlgili Hak	
Ben Adem, Adana'daki dedemi cep telefonu ile arayarak onunla hasret gıderdim.		[62]	
Ben Ronaldo, ünlü bir futbolcuyum. Hak-kımda koronavirüse yakalandı diye bir haber çıktı. Bu haber gerçeği yansıtmadığı için tekzip ettirdim.		[63]	
Ben Ülkü, gazetecilere Ermenistan'ın Karabağ'ı işgalinde haksız olduğunu belirten bir açıklama yaptım.		[64]	
Ben Nâzım, bazı internet sitelerinde ünlü oyuncu öldü gibi asılsız haberler çıkıyor, bu durum canımı sıkmaya başladı.		[65]	

Soru 3

İletişime dayalı hak ve özgürlüklerimiz olmasaydı günlük yaşantımız nasıl olurdu?

[66]